

Eating culture and way of life of the Roi Et Asoke community, Ban Lao Khaem, Ko Kaeo Subdistrict, Selaphum District, Roi Et Province

Suriya Chummanee^{1*}

¹Roi Et Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author. E-mail: waew.835@gmail.com

ABSTRACT

This research aims to study 1) the formation and development of culture of the Roi Et Asoke community, 2) eating and way of life of the Roi Et Asoke community, Selaphum District, Roi Et Province. This study is qualitative research, by in-depth interview. The main informants were 10 Roi Et Asoke community leaders, citizens, selected using the purposive sampling method, and descriptive data were analyzed. The research results found that: 1) Formation and cultural development of the Roi Et Asoke community, founded by a gathering of dhamma practitioners according to Buddhist principles according to the guidelines of Samana Bodhirak (Rak Rakphong). It began with the dhamma practitioners having the idea of devoting their lives to serious dhamma practice, under the concept of good friends, good comrades, good society and environment It will be a culture of interdependence. Food culture teaches to eat vegetarian food. 2) Eating and way of life of the Roi Et Asoke community. It was found that the food of the Roi Et Asoke community eats vegetarian food as a food for eliminating disease. Helps to have perfect health. As for the way of life of the Roi Et Asoke community, the Asoke community is It has an open nature, that is, it is not limited by gender, age, hometown, race, and nationality. However, to become a member of the community, one must strictly follow the principles of the Asoka people, namely, observe the 5 precepts, avoid vices, and eat vegetarian food.

Keywords: Cultural Formation, Food Culture, Community Way of Life

วัฒนธรรมการกินและวิถีชีวิตการเป็นอยู่ของชุมชนร้อยเอ็ดอโศก บ้านเหล่าแหลม ตำบลเกาะแก้ว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

สุรียา ชุมมณี^{1*}

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ประเทศไทย

*Corresponding author. E-mail: waew.835@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การก่อตัวและการพัฒนาวัฒนธรรมของชุมชนร้อยเอ็ดอโศก 2) การกินและวิถีชีวิตการเป็นอยู่อาศัยของชุมชนร้อยเอ็ดอโศก อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ แกนนำชุมชนร้อยเอ็ดอโศก ประชาชน คัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) การก่อตัวและการพัฒนาวัฒนธรรมของชุมชนร้อยเอ็ดอโศก ก่อตั้งโดยการรวมตัวของผู้นับถือธรรมตามหลักศาสนาพุทธตามแนวทางของสมณะโพธิรักษ์ (รัก รักพงษ์) เริ่มต้นด้วยการที่ผู้นับถือธรรมมีแนวความคิดที่จะทุ่มเทชีวิตให้กับการปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง ภายใต้ฐานคิดที่ว่า มิตรดี สหายดี สังคมสิ่งแวดล้อมดี จะเป็นวัฒนธรรมพึ่งพาอาศัยกัน วัฒนธรรมการกินสอนให้กินอาหารมังสวิรัต 2) การกินและวิถีชีวิตการเป็นอยู่อาศัยของชุมชนร้อยเอ็ดอโศก พบว่าการกินของชุมชนร้อยเอ็ดอโศกจะรับประทานอาหารมังสวิรัตเป็นอาหารล้างโรค ช่วยให้มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ส่วนวิถีชีวิตการเป็นอยู่อาศัยของชุมชนร้อยเอ็ดอโศกชุมชนชาวอโศกนั้น มีลักษณะเปิดกว้าง กล่าวคือ ไม่จำกัดเพศ อายุ ภูมิฐานะ เชื้อชาติ และสัญชาติ แต่ทว่าการเข้าเป็นสมาชิกชุมชนได้นั้นจะต้องปฏิบัติตามหลักการของชาวอโศกอย่างเคร่งครัด คือ ถือศีล 5 ละอบายมุข และรับประทานอาหารมังสวิรัต

คำสำคัญ: การก่อตัวทางวัฒนธรรม, วัฒนธรรมการกิน, วิถีชีวิตการเป็นอยู่ของชุมชน

© 2021 JOMSD: Journal of Organizational Management and Social Development

บทนำ

กลุ่มชุมชนร้อยเอ็ดอโศกเป็นกลุ่มประชาสังคมในการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็งมีการที่มีพัฒนาสายของญาติธรรมร้อยเอ็ดอโศก มีการก่อตั้งมาตั้งแต่พุทธศักราช 2532 - 2540 ในพื้นที่ของบ้านเหล่าแหลม ตำบลเกาะแก้ว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจัดให้เกิดชุมชนเข้มแข็งอยู่หลายวิธี มีการจัดแบ่งการจัดตั้งหัวหน้าของร้อยเอ็ดอโศกไปแต่ละในแต่ละพื้นที่ของร้อยเอ็ดและนอกพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด และสายร้อยเอ็ดอโศกเป็นสายหนึ่งของการขับเคลื่อนให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง ที่ตั้งอยู่บ้านเหล่าแหลม ตำบลเกาะแก้ว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีการกลุ่มขึ้นของแกนนำของชาวบ้าน ที่เป็นหัวหน้ากลุ่มมีเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง โดยมีการจัดกิจกรรมกลุ่มของชุมชนร้อยเอ็ดอโศกทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้เกิดผลในพื้นที่ได้รับประโยชน์จากโครงการที่ชุมชนร้อยเอ็ดอโศกที่ได้จัดทำขึ้น เพื่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็งและยังเป็นศูนย์เรียนรู้ของของ

คนในพื้นที่อยู่ใกล้เคียงเพื่อที่จะมาศึกษาหาความรู้จากการทำงานของแกนนำร้อยเอ็ดอโศกและสมาชิกในกลุ่มของชุมชนร้อยเอ็ดอโศกว่ามีการปฏิบัติงานหรือมีบริหารงานอย่างไรเพื่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง

กลุ่มชุมชนร้อยเอ็ดอโศกมีการขับเคลื่อนอยู่ตลอดเวลาทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีการขับเคลื่อนโดยการทวนกระแสดความคิด โดยมีความคิดเป็นของตนเอง เพื่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็งที่มีสมาชิกอยู่ในกลุ่มพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีแกนนำการขับเคลื่อน การต่อต้านการศึกษาของไทยที่เป็นอยู่ในการจัดตั้งนโยบายที่ให้การช่วยเหลือในด้านการศึกษาคือให้นักเรียนและนักศึกษาได้กู้ยืมกองทุน กยศ. จึงถูกการต่อต้านจากกลุ่มร้อยเอ็ดอโศกกับรัฐบาลที่มีความคิดแตกต่างกัน กลุ่มร้อยเอ็ดอโศกจึงได้จัดตั้งโรงเรียนที่ให้การศึกษาและให้ความรู้แก่คนในชุมชน และเยาวชนได้มีอิสระทางความคิดในการศึกษาในทางที่เกี่ยวกับศาสนา การทำเกษตรปลูกพืชผักกินเอง เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจในการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อต่อยอดในการดำรงชีวิตที่มีอิสระทางความคิด ไม่ตกอยู่ภายใต้ระบบทุนนิยม และชุมชนร้อยเอ็ดอโศกยังมีการเดินขบวนขับไล่รัฐบาลอยู่หลายรัฐบาล ที่มีการต่อต้านนโยบายของรัฐบาล และต่อต้านการคอร์รัปชันของรัฐบาล กลุ่มของชุมชนร้อยเอ็ดอโศกจึงมีการเดินขบวนเพื่อขับไล่รัฐบาลโดยใช้สัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวคือกลุ่มคนเสื้อเหลืองที่มาจากชุมชนร้อยเอ็ดอโศก เพื่อให้ได้มาซึ่งความถูกต้องและความสงบสุขของประเทศและประชาชน

กลุ่มชุมชนร้อยเอ็ดอโศกมีการจัดตั้งกิจกรรมให้แก่ชุมชน ได้แก่ การจัดตั้งตลาดบุญนิยม ซึ่งตลาดบุญนิยมนี้จะเป็นขายสินค้าราคาถูกกว่าท้องตลาดทั่วไปให้กับประชาชนทำให้ประชาชนมาจับจ่ายและซื้อของจากชุมชนร้อยเอ็ดอโศก เนื่องจากตลาดบุญนิยมมีความต้องการที่จะคืนความสุขให้กับประชาชนโดยการนำเอาผักที่ปลูกเองและนำเอาข้าวของเครื่องใช้ที่ถูกกว่าราคาท้องตลาดมาขายให้กับประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกับชุมชนร้อยเอ็ดอโศก โดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ เป็นความสุขทางใจที่กลุ่มชุมชนร้อยเอ็ดอโศกต้องการมอบให้กับประชาชนให้เกิดความเข้มแข็งของประชาชนในพื้นที่เพื่อให้ความรักและความสามัคคีกันของคนในพื้นที่ (อโศกดอกทอฝัน, 2560)

กลุ่มชุมชนร้อยเอ็ดอโศกส่งเสริมการกินมังสวิรัต เนื่องจากชาวชุมชนร้อยเอ็ดอโศกคิดว่าการกินมังสวิรัตจะทำให้มีสุขภาพที่ดีกว่าการบริโภคเนื้อสัตว์ ซึ่งเขาเชื่อว่าในเนื้อสัตว์มีสารพิษปะปนอยู่เป็นจำนวนมากและมีความเชื่ออีกอย่างหนึ่งคือ ความเชื่อทางด้านศาสนาที่เชื่อว่าสัตว์ทุกตัวบนโลกอาจจะเป็นญาติพี่น้องของตนในอดีตชาติ จึงทำให้ไม่อยากจะบริโภคเนื้อสัตว์ และชุมชนร้อยเอ็ดอโศกจึงปลูกผักกินด้วยธรรมชาติ โดยปราศจากการใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลง เพื่อที่จะทำให้งาหรือนั้นปราศจากสารพิษ เพื่อให้ร่างกายนั้นมีความแข็งแรงและประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงนั้นมีร่างกายที่แข็งแรงไปด้วย อาหารมังสวิรัตเป็นอาหารไร้โรค ช่วยให้มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ข้อมูลทางระใช้ให้เห็นว่า ชาวมังสวิรัตมีปัญหสุขภาพประเภทไร้เชื้อเรื้อรังน้อยกว่าชาวมังสะหรือคนที่รับประทานเนื้ออาทิ โรคอ้วน โรคหัวใจ ความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน และโรคมะเร็งบางชนิด ซึ่งบันทึกสุขภาพจิต ลดคุณภาพชีวิต และลดทรัพย์สินที่สะสมไว้เพื่อความสุขในชั้นปลายชีวิต เพราะต้องใช้ในการรักษาโรคร้ายเหล่านั้น (Sillybee, 2560) แนวทางการขับเคลื่อนชุมชนเข้มแข็งร้อยเอ็ดอโศกเป็นการเน้นความสัมพันธ์ด้านแนวคิดในหลักพุทธธรรมที่เป็นรากฐานของสังคมไทย เป็นการยึดถือเอาวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านที่นำไปปฏิบัติจริงในท้องถิ่นชนบทของประเทศอย่างกลมกลืนมายาวนานด้วยการพึ่งตนเองของชุมชนอย่างน่าภาคภูมิใจ

ทำให้การรวมตัวของผู้นำกับชุมชนเกิดกิจกรรมทำให้ประชาชนเกิดความรักใคร่สามัคคีกัน จึงทำให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้ที่ศึกษาความเป็นอยู่ของชุมชนอโศกได้เป็นอย่างดี

จากข้อมูลข้างต้นเป็นเหตุจูงใจสำคัญที่ผู้ศึกษาเห็นว่า หากชุมชนเข้มแข็งประเทศชาติจะมั่นคงจึงสมควรนำชุมชนนี้มาเป็นกรณีศึกษา วิธีการดำเนินชีวิตและการพัฒนาชุมชนของตนเองที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงหรือเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งประสบความสำเร็จและเห็นเป็นรูปธรรมจะช่วยให้เข้าใจแนวคิดเชิงปรัชญาของพุทธศาสนาที่อยู่เบื้องหลังวิธีการพัฒนาในทางระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงหรือเศรษฐกิจชุมชนการจัดการความขัดแย้งในชุมชนทำให้เกิดเป็นชุมชนเข้มแข็ง และช่วยให้เข้าใจแนวทางประยุกต์กรอบความคิด ดังกล่าวให้ปรากฏเป็นรูปธรรมโดยการศึกษาปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งภายใต้บริบทของสังคมทุนนิยมเสรีในโลกปัจจุบัน (ธีรยุทธ บุญมี, 2536)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวไว้ข้างต้นการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาวัฒนธรรมการกินและวิถีชีวิตการเป็นอยู่ของชุมชนร้อยเอ็ดอโศก บ้านเหล่าแหลม ตำบลเกาะแก้ว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ว่าการก่อตัวและการพัฒนาวัฒนธรรมของชุมชนร้อยเอ็ดอโศก เป็นอย่างไร การกินและวิถีชีวิตการเป็นอยู่อาศัยของชุมชนร้อยเอ็ดอโศก เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการก่อตัวและการพัฒนาวัฒนธรรมของชุมชนร้อยเอ็ดอโศก บ้านเหล่าแหลม ตำบลเกาะแก้ว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาการกินและวิถีชีวิตการเป็นอยู่อาศัยของชุมชนร้อยเอ็ดอโศก บ้านเหล่าแหลม ตำบลเกาะแก้ว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประกอบด้วย 1. แกนนำชุมชนร้อยเอ็ดอโศก 2. นักวิชาการ 3. ประชาชน และ 4. ตัวแทนผู้นำชุมชน คัดเลือกโดยอาศัยการสุ่มตัวอย่างที่ไม่อาศัยความน่าจะเป็นทางสถิติ (Non Probability Sampling) ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling จากในเขตพื้นที่บ้านเหล่าแหลม ตำบลเกาะแก้ว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีกรอบตามประเด็นที่ทำการศึกษาซึ่งทำการสังเคราะห์จากกรอบแนวคิดทฤษฎีและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ประเด็นการก่อตัวและการพัฒนาวัฒนธรรม และ 2. ประเด็นการกินและวิถีชีวิตการเป็นอยู่

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ดังนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขออนหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัย และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยถึงแกนนำชุมชน ร้อยเอ็ดอโศก จำนวน 3 คน เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย โดยแนบกำหนดการนัดหมายที่จะสัมภาษณ์

3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสัมภาษณ์ให้กับตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน ประชาชน จำนวน 5 คน นักวิชาการ จำนวน 1 คน ในเขตพื้นที่บ้านเหล่าแหลม ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 10 คน ล่วงหน้า 3 วันก่อนวันที่นัดสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน โดยทำการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ภาคสนาม และการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการสร้างข้ออุปนัยตามประเด็นที่ทำการศึกษา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การก่อตัวและการพัฒนาวัฒนธรรมของชุมชนร้อยเอ็ดอโศก บ้านเหล่าแหลม ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

จากการศึกษาในประเด็นการก่อตัวของชุมชนร้อยเอ็ดอโศก พบว่า ชุมชนชาวอโศก ก่อตั้งโดยการรวมตัวของผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักศาสนาพุทธตาม แนวทางของสมณะโพธิรักษ์ (รักโดยสมณะโพธิรักษ์เป็นศูนย์รวมทางจิตวิญญาณ ชุมชน ชาวอโศกเริ่มต้นด้วยการที่ผู้ปฏิบัติธรรมมีแนวความคิดที่จะทุ่มเทชีวิตให้กับการปฏิบัติธรรมอย่างจริงจังภายใต้ฐานคิดที่ว่ามิตรดี สหายดี สังคมสิ่งแวดล้อมดี คือทั้งหมดทั้งสิ้นของพรหมจรรย์”สังคมที่ชาวอโศกร่วมแรงกันสร้างขึ้นมาจึงเป็นไปเพื่อจุดประสงค์นี้ ปัจจุบันชาวอโศกกระจายตัวทุกภาคส่วนของสังคมและยังได้สร้างชุมชนหรือกลุ่มของตนขึ้นทั่วประเทศมากมาย โดยมีนักบวชของชาวอโศก (คือสมณะและสิกขมาตุ) เป็นแกนหลักในการรวมจิตวิญญาณผู้ปฏิบัติธรรมตามแนวทางอย่างชาวอโศก

ชุมชนชาวอโศกเป็นชุมชนที่ถือได้ว่าเป็นชุมชนในอุดมคติรูปแบบหนึ่ง หรืออย่างน้อยที่สุดก็เป็นชุมชนที่สมาชิกพยายามเข้าถึงอุดมคติดังกล่าว ดังนั้น ชาวอโศกจึงมีวิถีชีวิต ความเชื่อ และแนวปฏิบัติแตกต่างจากบุคคลทั่วไปในสังคมไทยที่มีชีวิตอยู่อย่างสบายๆ ไม่จำกัดและไม่เข้มงวดกับตนเอง ซึ่งชาวอโศกมีหลักการของตนว่า ละอบายมุข ถือศีล 5 อย่างเคร่งครัด และรับประทานอาหารมังสวิรัตินิรุทธิ์ ชุมชนชาวอโศกเป็นชุมชนที่มีที่มาจาก การแยกตัวของคณะนักบวชภายใต้การนำของพระโพธิรักษ์ (คำเรียกขานก่อนกรณีสันตอโศก) จากการปกครองคณะสงฆ์ของมหาเถรสมาคม และมีการทำงานเผยแพร่พระพุทธศาสนาตามแนวทางของตน โดยอ้างอิงหลักการ

ปกครองตนเอง จากพระธรรมวินัยเป็นหลัก และดำรงบุคลิกชนกบวชที่ต่างจากพระภิกษุทั่วไปเช่น นุ่งห่มจีวรสีคล้ำ ไม่สวมรองเท้า ไม่โกนคิ้ว ไม่ใช้ยาม ฉันทมังสวิริติ เป็นต้น

การประกาศแยกตัวของพระโพธิรักษ์ดังกล่าวส่งผลสะท้อนต่อสังคมอย่างมาก ซึ่งฝ่ายพระอนันต์ชยานันโท (พ.ต.ต. อนันต์ เสนาชันท์) รวมทั้งฝ่ายมหาเถรสมาคมต่างโจมตีการกระทำของพระโพธิรักษ์อย่างรุนแรงและต่อเนื่อง จนเป็นประเด็นที่ส่งผลให้เกิด “กรณีสันตือโศก” ตามมาในปี พ.ศ. 2532 ซึ่งผลจากการณดังกล่าวที่เรื่องราวเข้าสู่กระบวนการทางศาล มีผลให้คณะพระโพธิรักษ์แปรสภาพมาเป็นดังที่เห็นในปัจจุบัน คือ เปลี่ยนจากค่านำนานักบวชที่เคยเรียกว่า พระมาเป็น ‘สมณะ’ และสำนักของกลุ่มก็มาเป็น “พุทธสถาน” อันเป็นสิ่งที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะตัวของกลุ่มชาวโศกนั่นเอง

สำหรับการศึกษาในประเด็นการพัฒนาวัฒนธรรมของชุมชนร้อยเอ็ดอโศก พบว่า วัฒนธรรมของชุมชนร้อยเอ็ดอโศก จะเป็นวัฒนธรรมพึ่งพาอาศัยกัน เป็นวัฒนธรรมการกิน พระอโศกเกิดขึ้นเพราะมหาเถรสมาคมแห่งประเทศไทยทำผิด สมเด็จพระอโศกมหาราชประกาศตัวว่าตัวเป็นพระโพธิสัตว์ สอนไม่ให้กินเนื้อสัตว์ หรือเรียกว่าเป็นการรับประทานอาหารมังสวิริติเพื่อสุขภาพ วัฒนธรรมทางภาษาและวัฒนธรรมทางวัตรปฏิบัติสำหรับวัฒนธรรมทางภาษานั้น จะสัมพันธ์กับวัฒนธรรมด้านช่วงชั้นทางสังคม กล่าวคือชาวโศกบัญญัติศัพท์สำหรับผู้สูงอายุว่า “ผู้เฒ่า” โดยจะเรียกค่านานาชื่อด้วยความเคารพว่า “คุณพ่อ” หรือ “คุณแม่” ส่วนเด็กๆ จะเรียกผู้ใหญ่ทั้งหลายว่า “คุณอา” หรือ “คุณลุง” “คุณป้า” การเรียกขานกันเช่นนี้ สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมของชาวโศกประการหนึ่งคือ ความสัมพันธ์แบบปฐมนิยาม อันเป็นลักษณะความสัมพันธ์ของสังคมไทยดั้งเดิมซึ่งมีลักษณะเช่นเครือญาติ อีกประการหนึ่ง ชาวชุมชนซึ่งชาวโศกเรียกขานกันเองว่า “คนวัด” จะได้รับการเคารพนับถืออย่างมากจากญาติธรรมชาวโศกที่ยังไม่ได้เข้าเป็นชาวชุมชนเต็มตัว (ชาวโศกเรียกขานเรียกญาติธรรมกลุ่มนี้ว่า “คนข้างวัด” สะท้อนให้เห็นถึงความเคารพให้เกียรติกันในคุณค่าของศีลและความตั้งใจในการปฏิบัติธรรม

2. การกินและวิถีชีวิตการเป็นอยู่อาศัยของชุมชนร้อยเอ็ดอโศก บ้านเหล่าแหลม ตำบลเกาะแก้ว อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

สำหรับการศึกษาในประเด็นการกินของชุมชนร้อยเอ็ดอโศก พบว่า การกินของชุมชนร้อยเอ็ดอโศกจะรับประทานอาหารมังสวิริติเป็นอาหารร้างโรค ช่วยให้มีความสุขสมบูรณ์แข็งแรงอาหารที่ผู้ถือมังสวิริตินิยมรับประทานกัน ส่วนใหญ่จะประกอบด้วยข้าวและผลิตภัณฑ์จากข้าว หรือผลิตภัณฑ์จากถั่ว เช่น เต้าหู้ หรือเมล็ด เช่น เมล็ดฟักทอง เมล็ดทานตะวัน เป็นต้น ส่วนใหญ่พบว่า ผู้ที่กินอาหารมังสวิริติลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็ง โรคหัวใจ ความดันโลหิตสูง เบาหวาน และอ้วน ผลการวิจัยครั้งนี้ พบผู้ที่รับประทานอาหารมังสวิริติเคร่งครัดมีภาวะพร่องของวิตามินบี 12 และแร่ธาตุหลัก โดยเฉพาะที่เป็นมังสวิริติเคร่งครัดเป็นเวลานาน ๆ และการมีผลต่อการเจริญเติบโตของเด็ก

สำหรับการศึกษาในประเด็นวิถีชีวิตการเป็นอยู่อาศัยของชุมชนร้อยเอ็ดอโศก พบว่า ชุมชนชาวโศกมีลักษณะเปิดกว้าง กล่าวคือ ไม่จำกัดเพศ อายุ ภูมิฐานะ เชื้อชาติ และสัญชาติ แต่ทว่าการเข้าเป็นสมาชิกชุมชนได้นั้นจะต้องปฏิบัติตามหลักการของชาวโศกอย่างเคร่งครัด คือ ถือนศีล 5 ละอบายมุข และรับประทานอาหารมังสวิริติ โดยสรุปคือ สมาชิกชุมชนแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับนักบวช และระดับฆราวาส สมาชิกนั้นเป็นชาวพุทธ

และจะต้องมีความตั้งใจในการปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง ที่สำคัญคือต้องได้รับความเห็นชอบจากสมณะ / ลิกขมาตุ จึงจะมีคุณสมบัติเข้าเป็นสมาชิกเนื่องด้วยชุมชนชาวโศกมีจุดมุ่งหมายเพื่อการปฏิบัติธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

วัฒนธรรมทางสังคมสิ่งแวดล้อมของชาวโศกเป็นไปเพื่อให้เกิดบรรยากาศเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติ ธรรม ในทุกๆ ด้าน และหากพิจารณาด้วยมุมมองทางวิชาการก็เป็นเรื่องปกติธรรมดาของมนุษย์จัดสภาพแวดล้อมรอบตัว ให้อนุวัตรตามหลักการความคิดของตนเอง ชุมชนของชาวโศก มีชื่อเรียกของตนเองว่า “ชุมชนบุญนิยม” อันเป็น กิจกรรมในระดับมหากาที่พัฒนามาจากการปฏิบัติธรรมของแต่ละบุคคล คือ เมื่อบุคคลแต่ละคนสามารถปฏิบัติ ตนให้กินน้อยใช้น้อยและทำงานมากๆ ได้แล้ว การเข้ามาอยู่ร่วมกันเพื่อเสริมพลังการผลิต และเพิ่มกำลังการ กระจายผลผลิตย่อมเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ ซึ่งการมาอยู่ร่วมกันของชาวโศก เกิดขึ้นเพราะ “ปัจจัยจิตวิทยา” มากกว่า “ปัจจัยทางเศรษฐกิจ” หรือ “ปัจจัยทางการเมือง” ชุมชนชาวโศกเกิดขึ้นเพราะความต้องการของทุก คนที่จะเข้ามาอยู่ร่วมกันเพื่อปฏิบัติธรรมให้บริสุทธิ์เข้มข้นจริงจัง ซึ่งต่างกับการเกิดขึ้นของชุมชนอื่นๆ ทัวไปที่ เกิดขึ้นเพราะต้องการสร้างพลังอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจและการเมืองอันเป็นการเรียกร้องหรือปกป้อง ผลประโยชน์ของกลุ่มตน แต่หากจะมองว่า ชุมชนชาวโศกเป็นการรวมตัวเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนก็อาจ มองได้เช่นกัน ซึ่งผลประโยชน์ของชาวโศก คือ อิสรภาพในการดำเนินชีวิตตามความคิดความเชื่อของตนโดยไม่ ถูกครอบงำหรือกดดันจากทางใดทางหนึ่งโดยเฉพาะการกดดันเชิงระบบจากสถานะเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง อย่างกระแสหลักซึ่งทำให้มนุษย์ไม่มีอิสรภาพอย่างแท้จริง แม้จะรวมตัวเป็นชุมชนได้ก็จะมีสภาพเป็นชุมชนไม่เข้ม แข็งและไม่ยั่งยืน กระบวนการสร้างชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อมของชาวโศกนี้ อาจเรียกได้ว่าเป็นความพยายามใน การสร้างชุมชนเข้มแข็งจากกิจกรรมทั้งหมดข้างต้นนั้น กิจกรรมทางศาสนาถือเป็นกิจกรรมสำคัญที่สุดตามกรอบ แนวคิดบุญนิยม เนื่องจากกิจกรรมทุกกิจกรรมอาศัยหลักการศาสนาเป็นแนวคิด เป็นกรอบและเป็นบรรทัดฐาน ทั้งสิ้น โดยเฉพาะมิติด้านบุคคล คือ บุคลากรทางศาสนา หรือนักบวช เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนตามหลัก ศาสนา โดยเฉพาะแบบอย่างในการใช้ชีวิตที่เรียบง่ายและ “จน” สุด นอกเหนือไปจากบทบาทที่ปรึกษาทางจิต วิญญาณ ด้านศิลปะและวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นเครื่องเลาจิตวิญญาณมนุษย์ จึงทำให้เกิดการ “กลับไปหาของ เก่า” เช่น วัฒนธรรมการแต่งกายด้วยชุดม่อฮ่อมไม่ใส่รองเท้า ผมหัน ทั้งนักเรียนและผู้ใหญ่ ก็คือการกลับไปหา วัฒนธรรมการแต่งกายที่เรียบง่ายของชาวบ้านไทยโบราณ การทักทายด้วยการไหว้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ก็เป็นการ นำเอาวัฒนธรรมการทักทายของไทยกลับมาใช้ ซึ่งสวนกระแสสังคมภายนอกที่นับวันคนยุคใหม่เริ่มยกมือไหว้ ทักทายไม่เป็นขึ้นทุกที่ ๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ บัณฑิต ศิริรักษ์โสภณ (2559) ศึกษา “บุญนิยม”: จริยธรรมทาง เศรษฐกิจกับการขับเคลื่อนทางสังคมของชาวโศก พบว่า “โศก” ในยุคก่อนกำเนิดเน้นการสร้างชุมชนปฏิบัติธรรม ภายใต้วิถีการผลิตทางเศรษฐกิจแบบพึ่งตัวเอง โดยสร้างความสัมพันธ์กับสังคมภายนอกเพียงในระดับจำกัด ใน ระยะต่อมา “โศก” จึงค่อยสานสัมพันธ์กับชุมชนภายนอกเพิ่มมากขึ้น ผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจ “บุญนิยม” ต่าง ๆ เพื่อคืนกำไรจากการผลิตกลับคืนสู่สังคม ที่สำคัญและถือเป็นสัญลักษณ์ของพัฒนาการ “โศก” ในเวลา นี้คือการจัดงาน “ตลาดอาริยะ” ที่ชาวโศกนำสินค้าซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลผลิตของตนมาขายในราคาต่ำกว่าทุน นับเป็นตัวอย่งรูปธรรมของการปฏิบัติธรรมของชาว “โศก” ด้วย การผลิตที่มุ่งประโยชน์เพื่อผู้อื่นท้ายที่สุด

ภายหลังจากห้วงวิกฤตเศรษฐกิจไทยในปี พ.ศ. 2540 “อโศก” จัดวางสถานะที่แน่นอนของตนเองในสังคมไทยในฐานะ “ตัวแบบ” ที่เข้มงวดสำหรับการผลิตในอุดมคติซึ่งทั้งพึ่งตัวเองและช่วยเหลือผู้อื่นไปพร้อมๆ กัน ขณะเดียวกันก็ได้เปิดรับความสัมพันธ์จากผู้สมัครใจเข้ามาร่วมอุดมการณ์ในวงกว้าง โดย “อโศก” จัดวางสถานะของ “สมาชิก” ใหม่เหล่านี้ อย่างมีลำดับชั้น ตามความเข้มข้นในการปฏิบัติ “ธรรม” ตามแนวทางของสำนักปรากฏการณ์หลังสุด นี่ทำให้ “อโศก” สามารถรักษา “ความเข้มงวด” ของการปฏิบัติอันเป็นแก่นแกนกลางขององค์กรไปได้พร้อม ๆ กับการแสวงหาผู้ร่วมอุดมการณ์จากสังคมในวงกว้าง

สรุปผลการวิจัย

การก่อตัวของชุมชนร้อยเอ็ดอโศก ชุมชนชาวอโศก ก่อตั้งโดยการรวมตัวของผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักศาสนาพุทธตาม แนวทางของสมณะโพธิรักษ์ (รัก รักพงษ์) โดยสมณะโพธิรักษ์เป็นศูนย์รวมทางจิตวิญญาณ ชุมชนชาวอโศกเริ่มต้นด้วยการที่ผู้ปฏิบัติธรรมมีแนวความคิดที่จะทุ่มเทชีวิตให้กับการปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง ภายใต้ฐานคิดที่ว่า มิตรดี สหายดี สังคมสิ่งแวดล้อมดี

การพัฒนาวัฒนธรรมของชุมชนร้อยเอ็ดอโศกวัฒนธรรมของชุมชนร้อยเอ็ดอโศกจะเป็นวัฒนธรรมพึ่งพาอาศัยกัน เป็นวัฒนธรรมการกิน พระอโศกเกิดขึ้นเพราะมหาเถรสมาคมแห่งประเทศไทยทำผิด สมเด็จพระอโศกมหาราชประกาศตัวว่าตัวเป็นพระโพธิสัตว์ สอนไม่ให้กินเนื้อสัตว์ หรือเรียกว่า เป็นการรับประทานอาหารมังสวิรัตเพื่อสุขภาพ วัฒนธรรมทางภาษาและวัฒนธรรมทางวัตรปฏิบัติสำหรับวัฒนธรรมทางภาษานั้น จะสัมพันธ์กับวัฒนธรรมด้านช่วงชั้นทางสังคมกล่าวคือชาวอโศกบัญญัติศัพท์สำหรับผู้สูงอายุน่าว่า “ผู้อายุยาว” โดยจะเรียกค่านำหน้าชื่อด้วยความเคารพว่า “คุณพ่อ” หรือ “คุณแม่” ส่วนเด็กๆ จะเรียกผู้ใหญ่ทั้งหลายว่า “คุณอา” หรือ “คุณลุง” “คุณป้า” การเรียกขานกันเช่นนี้ สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมของชาวอโศกประการหนึ่งคือความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิ อันเป็นลักษณะความสัมพันธ์ของสังคมไทยดั้งเดิมซึ่งมีลักษณะ เช่น เครือญาติอีกประการหนึ่ง ชาวชุมชนซึ่งชาวอโศกเรียกขานกันเองว่า “คนวัด” จะได้รับการเคารพนับถืออย่างมากจากญาติธรรมชาวอโศกที่ยังไม่ได้เข้าเป็นชาวชุมชนเต็มตัว (ชาวอโศกเรียกขาน เรียกญาติธรรมกลุ่มนี้ว่า “คนข้างวัด”) สะท้อนให้เห็นถึงความเคารพให้เกียรติกันในคุณค่าของศีลและความตั้งใจในการปฏิบัติธรรม

การกินของชุมชนร้อยเอ็ดอโศก การกินของชุมชนร้อยเอ็ดอโศกจะรับประทานอาหารมังสวิรัตเป็นอาหารจำพวก ร้างโรค ช่วยให้มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง อาหารที่ผู้ถือมังสวิรตินิยมรับประทานกัน ส่วนใหญ่จะประกอบด้วย ข้าว และผลิตภัณฑ์จากข้าว หรือผลิต เช่น เต้าหู้ หรือเมล็ด เช่น เมล็ดฟักทอง เมล็ดทานตะวัน เป็นต้น

วิถีชีวิตการเป็นอยู่อาศัยของชุมชนร้อยเอ็ดอโศกชุมชนชาวอโศกมีลักษณะเปิดกว้าง กล่าวคือ ไม่จำกัดเพศอายุ ภูมิฐานะ เชื้อชาติ และสัญชาติ แต่ทว่าการเข้าเป็นสมาชิกชุมชนได้นั้นจะต้องปฏิบัติตามหลักการของชาวอโศกอย่างเคร่งครัด คือ ถือศีล 5 ละอบายมุข และรับประทานอาหารมังสวิรัต โดยสรุปคือ สมาชิกชุมชนแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับนักบวชและระดับฆราวาส สมาชิกนั้นเป็นชาวพุทธ และจะต้องมีความตั้งใจในการปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง ที่คือต้องได้รับความเห็นชอบจากสมณะ / ลีขมาตุ จึงจะมีคุณสมบัติเข้าเป็นสมาชิกชุมชนชาว อโศกมีจุดมุ่งหมายเพื่อการปฏิบัติธรรมธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย/ปฏิบัติการ

1.1 ภาครัฐควรศึกษารูปแบบการร่วมตัวของชุมชนร้อยเอ็ดอโศก และสนับสนุนรูปแบบการดำเนินชีวิตและทำงานของชุมชนร้อยเอ็ดอโศกไปใช้ในชุมชนอื่นๆ

1.2 ชุมชนภายนอกทั่วไปสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์หรือแนวทางการพัฒนาของชุมชนร้อยเอ็ดอโศกเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การทำกิจกรรมธรรมชาติ การลด ละเลิกอบายมุข การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกัน ฯลฯ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลของชุมชนร้อยเอ็ดอโศกที่กระจายตัวอยู่พื้นที่ต่างๆ

2.2 ควรทำการศึกษาถึงกระบวนการทำงานและการจัดการของชาวอโศกเป็นองค์รวมทั้งระบบ

เอกสารอ้างอิง

ธีรยุทธ บุญมี. (2536). เสรีนิยม. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

บัณฑิต ศิริรักษ์โสภณ. (2559). “บุญนิยม”: จริยธรรมทางเศรษฐกิจกับการขับเคลื่อนทางสังคมของชาวอโศก. (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาฉบับพิเศษ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

อโศกดอทอินโฟ. (2560). ชุมชนบุญนิยมสันติอโศก. สืบค้นจาก

http://www.asoke.info/Book/santi_history/santiasoke_history.html.

Sillybee. (2560). กินมังสวิรัตให้เป็น...ร้างโรค. สืบค้นจาก

<https://www.bloggang.com/m/viewdiary.php?id=wanderers&month=03-2011&date=10&group=2&gblog=1>.

